

Årsberetning 2022

Årsberetning 2022

Forord

Sundhedsfremme og forebyggelse er vigtige forudsætninger for at øge befolkningens sundhed. Vidensråd for Forebyggelse formidler forskning på området og peger på hvilke indsatser, der er bedst evidens for effekten af, og medvirker derved til, at beslutninger og faglig praksis kan hvile på et evidensbaseret grundlag

I 2022 har vi primært arbejdet med målgruppen børn og unge. Vi har udgivet en temarapport om de sundhedsmæssige konsekvenser af børn og unges nikotinbrug og mulighederne for at forebygge deres brug af nikotinprodukter. Derudover har vi, med udgangspunkt i en temarapport fra 2019, bidraget til debatten om danske unges alkoholkultur. Og vi har arbejdet videre på at formidle konklusionerne fra vores temarapporter om børn og unges mentale sundhed, der udkom i henholdsvis 2020 og 2021, blandt andet har vi afholdt en række kommunale seminarer om emnet.

Desuden har Vidensrådet sat fokus på vægtstigmatisering. I første omgang ved en konference i Aarhus, som vi afviklede i november i samarbejde med Nationalt Center for Overvægt. Vi arbejder nu videre med temaet i en temarapport om konsekvenserne af vægtstigmatisering og mulighederne for at forebygge, at det finder sted.

I november gik danskerne til valg, og det glædede os, at sundhed til stadighed lader til at være et tema, der fylder på den politiske dagsorden. Efter valget kom der nye ministre, nye ordførere og nye politiske løfter, der skal indfries. Det betyder samtidig, at vi i Vidensrådet fortsat har en væsentlig opgave i at formidle vigtigheden af at prioritere sundhedsfremme og forebyggelse og ikke mindst at arbejde aktivt på at mindske den sociale ulighed i sundhed.

Det sidste ligger i naturlig forlængelse af vores prioritering af strukturel forebyggelse og social ulighed i sundhed som overordnede fokusområder i Vidensrådets strategi. De to områder indgår i arbejdet med alle Vidensrådets aktiviteter.

Med udgangen af 2022 takkede Morten Grønbæk af efter 12 år som forperson i Vidensråd for Forebyggelse. Fra 2023 er det Naja Hulvej Rod, tidligere næstforperson, der sætter sig i stolen. Hun afløses som næstforperson af rådsmedlem Janne Tolstrup.

God læselyst med denne årsberetning fra Vidensråd for Forebyggelse!

Morten Grønbæk

Forperson

Naja Hulvej Rod

Næstforperson

Om Vidensråd for Forebyggelse

Vidensråd for Forebyggelse er det eneste uafhængige ekspertråd i Danmark, der har forebyggelse og sundhedsfremme som særligt fokus.

Sammensætning

Vidensråd for Forebyggelse består af 15 professorer, som er udpeget af faglige institutioner og selskaber. Hver forsker har sin faglige styrke på et særligt felt inden for forebyggelse og sundhedsfremme.

Uafhængigt råd

Vidensråd for Forebyggelse arbejder uafhængigt af politiske og kommercielle interesser for, at forebyggelse og sundhedsfremme sker på et evidensbaseret grundlag.

Vision

At alle har de bedste rammer for at kunne leve et langt liv med god fysisk og mental sundhed.

Mission

At styrke folkesundheden ved at samle og formidle forskningsviden herom, bidrage med denne viden til samfundsdebatten og rådgive om forskningsbaserede løsninger i politik og praksis.

Fokus på strukturel forebyggelse og social ulighed i sundhed

Vidensrådet har siden 2019 haft et strategisk fokus på social ulighed i sundhed og strukturel forebyggelse. Det har vi, fordi Vidensrådet ønsker at bidrage til en mere retfærdig udvikling i befolkningens sundhed.

Der er en stor og stigende social ulighed i sundhed i Danmark. Den viser sig fx ved en større forekomst af risikofaktorer som overvægt, rygning og ensomhed i socialt udsatte grupper, samtidig med at de samme grupper er mere sårbare over for konsekvenserne af disse risikofaktorer. Dertil kommer, at de ofte har mindre gavn af behandlingen, når de først er blevet syge.

Håbet er, at vi ved at sætte fokus på emnet i arbejdet med temarapporterne kan medvirke til en reduktion i den sociale ulighed i sundhed.

Forskningen peger på, at nogle af de mest effektive greb til at ændre fundamentalt på denne skævhed er sunde rammer og strukturer frem for individuelle løsninger, og det er baggrunden for, at Vidensrådet også vil have et særligt strategisk fokus på strukturelle indsatser.

Vidensrådet har derfor taget hul på at skrive en temarapport om effekten af strukturelle indsatser. Mere om den senere i årsrapporten. (på side xx)

Aktiviteter 2022

Temarapport

Nikotinbrug blandt børn og unge

I 2021 nedsatte Vidensrådet en arbejdsgruppe med rådsmedlem Jørgen Vestbo som forperson til at gennemgå forskningslitteraturen om skadevirkninger af børn og unges nikotinbrug. Den indsamlede viden blev formidlet i et notat, som udkom i maj 2022.

Arbejdsgruppen konkluderer i notatet, at nikotinbrug blandt børn og unge kan give permanente skader på deres hjerner, som blandt andet kan føre til, at de, resten af livet, risikerer at blive afhængige af både cigaretter og andre nikotinprodukter - men også af andre rusmidler. Desuden kan de få koncentrationsbesvær, øget risiko for at udvikle angst, depression og stress og en dårligere evne til at regulere følelser og impulsivitet.

Efter udgivelsen af notatet arbejdede gruppen videre på at tilføje et kapitel om mulighederne for at forebygge børn og unges brug af nikotinprodukter. Her fremhæves det blandt andet, at den lovgivning, der gælder for tobaksområdet, bør udvides til at omfatte alle produkter, der indeholder nikotin, herunder indføre neutrale pakker, afgiftsbelægge alle nikotinprodukter ens og forbyde alle smagstilsætninger, samt at hæve aldersgrænsen for salg af nikotinprodukter. Notatet og forebyggelseskapitlet blev samlet til en temarapport, der udkom i november.

Kommunikation og formidling

Nikotinprojektet blev derfor lanceret to gange. Første gang som et notat, der er blevet sendt direkte til blandt andre Sundhedsstyrelsen, sundhedsministeren og sundhedsordførerne på Christiansborg. I den forbindelse blev det omtalt både i Berlingske, dr.dk, Jyllands-Posten og Politikens Sundhedsmonitor.

Desuden havde Vidensrådets forperson, Morten Grønbæk, en kronik i Jyllands-Posten i april (umiddelbart inden lanceringen af notatet): "[At være afhængig af nikotin er alt andet end et frit valg](#)", og efter lanceringen af notatet havde arbejdsgruppen en kronik i Altinget: "[Eksperter: Røgfri nikotinprodukter er bestemt ikke harmløse for den unge hjerne](#)".

Sundhedsministeriet blev i marts stævnet af flere tobaksproducenter som følge af vedtagelsen af tobakshandleplanen, som bredte lovgivning på tobaksområdet ud til også at omfatte andre nikotinprodukter. Da Sundhedsministeriet i maj svarede på stævningen, var det med henvisning til Vidensrådets notat om nikotins skadelige effekter på børn og unge.

Da den endelige temarapport blev lanceret i november, skete det i samarbejde med Ritzau, og historien blev bragt i flere forskellige medier: Dagens Medicin, Berlingske, AvisenDanmark, B.T., Tv2.dk, Jyllands-Posten, Information, Radio 4 og Se og Hør. Rapporten blev derudover omtalt i et nyhedsbrev til alle landets gymnasierektorer og i SSP-samrådets nyhedsbrev til SSP-konsulenter i alle kommuner. Den blev siden omtalt i magasinet Helse og præsenteret ved et møde i et EU-finansieret konsortium bestående af styrelser og ministerier fra flere europæiske lande. Arbejdsgruppen har desuden fået bragt en kronik i Ugeskrift for Læger: "[Nikotin kan give varige skader på den unge hjerne](#)".

Desuden inviterede vi – en tidlig mandag morgen i december - interessenter i kommuner, regioner og Folketing, samt en række interesseorganisationer til en kort virtuel præsentation af rapporten. Arbejdsgruppen bag nikotinrapporten fik således mulighed for at knytte lidt flere ord på konklusionerne for et relativt stort publikum. 170 deltagere kiggede med.

Derudover har vi i samarbejde med produktionsselskabet Madeclear udgivet en kort explainerfilm om de sundhedsmæssige konsekvenser af nikotinbrug blandt børn og unge. Filmen er blevet meget vel modtaget ude i kommunerne, som melder tilbage, at de bruger den flittigt, fx når SSP-konsulenter medvirker i forældremøder på skoler. Rapporten om børn og unges nikotinbrug er desuden ved at blive oversat til engelsk. Dette for at gøre den anvendelig for udenlandske forskere og for beslutningstagere på EU-niveau.

Der har altså været en rigtig omfattende omtale og dækning af både nikotinnotatet og nikotinrapporten i årets løb, og det tyder på, at Vidensrådet ramte ned i en meget aktuel dagsorden både på kommunalt og nationalt niveau. Og det er vores

opfattelse, at vi med rapporten har bidraget til, at den forskningsmæssige viden på nikotinområdet har fået en plads i debatten om børn og unges nikotinbrug.

Forebyggelse af rygning blandt børn og unge har været et prioriteret indsatsområde for Vidensrådet, siden vi i 2018 udgav to rapporter om emnet, blandt andet har vi været en del af partnerskabet Røgfri Fremtid. Det er en dagsorden, vi fortsat vil følge, særligt nu hvor vi har suppleret med en rapport om børn og unges brug af nikotinprodukter.

Arbejdsgruppen

- Jørgen Vestbo (arbejdsgruppeforperson)
- Jesper Tobias Andreasen
- Lotus Sofie Bast
- Lisbeth Lund
- Charlotta Pisinger

Rapporten blev lanceret d. 7. november 2022

[Link til rapporten](#)

Baggrund for rapporten

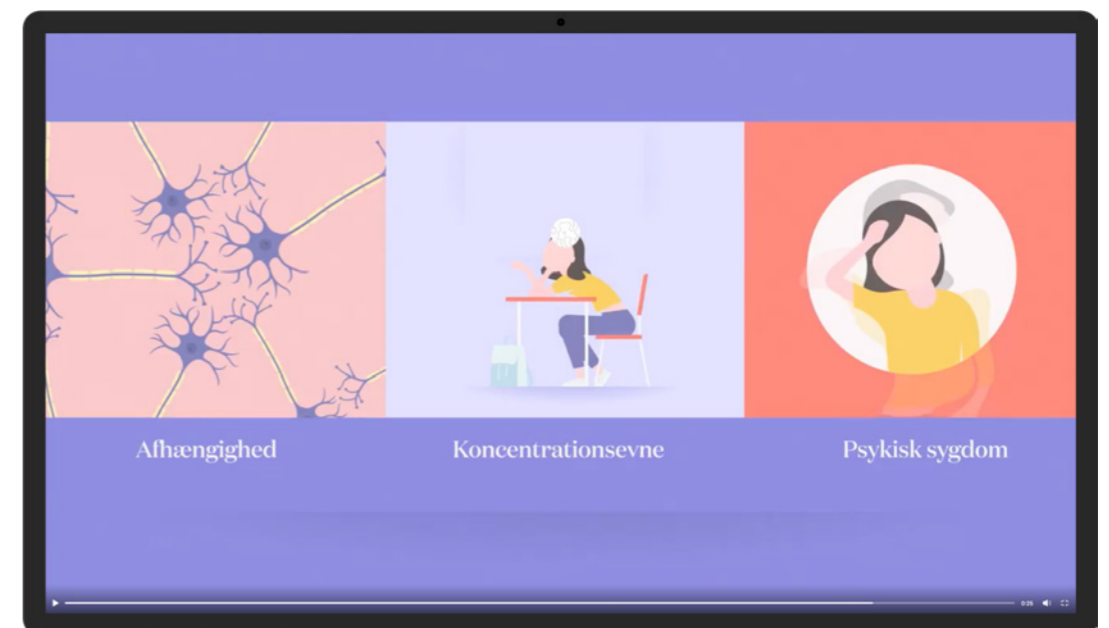
I Danmark bruger omkring hver tredje (31 %) af alle børn og unge mellem 15 og 29 år en form for nikotinprodukt enten hver dag eller lejlighedsvist, og forekomsten er stigende. Hvis man ikke medtager cigaretter, er andelen af børn og unge, der bruger nikotinprodukter 14,7 %. Det betyder, at omtrent halvdelen af dem, der bruger nikotinprodukter, udelukkende bruger andre nikotinprodukter end cigaretter.

“En stigende andel af børn og unge benytter et eller flere af de mange forskellige nikotinprodukter, der er på markedet, og det er derfor væsentligt at samle den viden, der er om konsekvenserne for deres helbred.”

Jørgen Vestbo
Forperson for arbejdsgruppen

Explainerfilm

[Se filmen](#)

Tema

Vægtstigmatisering

Den 9. november inviterede Vidensråd for Forebyggelse og Nationalt Center for Overvægt til konference i Aarhus om vægtstigmatisering. Personer med overvægt bliver ganske ofte udsat for stigmatisering og diskrimination, og det kan have sociale og sundhedsmæssige konsekvenser.

Konferencen havde særligt fokus på stigmatisering i sundhedsvæsenet. Formålet var at oplyse om stigmatisering og skabe debat og inspirere til, hvordan vi kan arbejde på at forebygge og komme den til livs. Vidensrådets forperson, Morten Grønbæk, og rådsmedlem Jens Meldgaard Bruun, der også er leder af Nationalt Center for Overvægt, åbnede konferencen, og der var oplæg fra forskere, både danske og internationale, fagpersoner i sundhedsvæsenet og personer, der fortalte om deres oplevelser med vægtstigmatisering.

Mulighederne for at komme forebygge stigmatisering blev debatteret i flere paneldebatter med deltagelse af blandt andet politikere fra kommunalt, regionalt og nationalt niveau.

Vidensrådets forperson, Morten Grønbæk, satte i oktober fokus på emnet i en klumme i magasinet Helse: "[Stigmatisering lægger pres på mennesker med overvægt](#)".

Vidensrådet har nedsat en arbejdsgruppe, der arbejder videre med emnet i en temarapport, som ventes at udkomme primo 2024. Novo Nordisk Fonden har givet bevilling til dette projekt.

Arbejdsgruppen

- Janne Tolstrup (arbejdsgruppeforperson)
- Anna Paldam Folker
- Lene Bull Christiansen
- Lene Meyer
- Maja Bramming
- Pernille Andreasen
- Rasmus Køster-Rasmussen
- Sigrid Bjerger Gribsholt

Læs en opsamling på konferencen på Vidensrådets hjemmeside:

<https://vidensraad.dk/nyhed/de-vaesentligste-pointer-fra-konference-om-vaegtstigmatisering>

Temarapport

Strukturel forebyggelse

Strukturel forebyggelse er som nævnt et strategisk fokusområde for Vidensrådet. Det vil sige, at emnet indgår i vores arbejde med alle produkter. Men vi sætter også fokus på det i en temarapport.

Aktuelt findes der ikke et lettilgængeligt overblik over den eksisterende forskningsviden om strukturel forebyggelse. Formålet med projektet er derfor at samle den tilgængelige evidens om effekten af strukturel forebyggelse inden for KRAM-faktorerne: Kost, Rygning, Alkohol og Motion. Tanken er, at den færdige rapport kan give politikere og beslutningstagere på nationalt og lokalt niveau et vidensbaseret grundlag for beslutning og debat om strukturel forebyggelse, der øger folkesundheden.

Derudover vil der i rapporten være en afdækning og afgrænsning af selve begrebet strukturel forebyggelse, ligesom strukturel forebyggelse vil blive beskrevet i forhold til social ulighed i sundhed og barrierer i samfundet.

Forperson i Vidensrådet, Naja Hulvej Rod, er udpeget til forperson for den arbejdsgruppe, der skal udarbejde temarapporten.

"Vi vil gerne præsentere politikere og beslutningstagere for et samlet overblik over, hvor strukturel forebyggelse kan være et effektivt greb til sundhedsfremme og forebyggelse. Og særligt, hvor det kan medvirke til at imødegå den store sociale ulighed i sundhed, som vi har i Danmark."

Rapporten ventes at blive offentliggjort medio 2024. Den er finansieret af en bevilling fra TrygFonden.

Arbejdsgruppen

- Naja Hulvej Rod (arbejdsgruppeforperson)
- Ulla Toft
- Inge Tetens
- Anders Grøntved
- Lotus Sofie Bast
- Charlotta Pisinger
- Finn Diderichsen
- Morten Hulvej Rod
- Dorte Gyrd-Hansen
- Janne Tolstrup
- Jasper Schipperinj

Strukturel forebyggelse:

Lovgivning og regulering, der har til formål at skabe rammer, som fremmer borgernes sundhed. Det kan fx være højere afgifter – og dermed priser – på visse varer, krav om en vis mængde bevægelse i skoletiden eller forbud mod rygning i det offentlige rum.

Tema

Børn og unges mentale sundhed

I 2020 og 2021 lancerede Vidensrådet to rapporter om mental sundhed og psykisk sygdom hos henholdsvis 10-24-årige børn og unge og 0-9-årige børn. Begge rapporter oplevede vi stor efterspørgsel på, både i forbindelse med udgivelsen, men også i årene, der fulgte. Så selv om de to rapporter har et par år på bagen, fortsætter Vidensrådet med at formidle rapporternes råd og anbefalinger.

Blandt andet medvirkede to medlemmer af arbejdsgruppen bag rapporten om de 10-24-årige i januar 2022 i en offentlig høring på Christiansborg om børn og unges mentale sundhed. Arbejdsgruppen stod også bag en kronik i Ugeskrift for Læger i januar.

Og så har vi i det forgangne år sat særligt fokus på indsatser i grundskolen og har som en ny formidlingsform i efteråret 2022 eksperimenteret med at nå kommunerne via såkaldte hybridseminarer. De er udviklet i samarbejde med Sund By-netværket og foreningen Social Talks, der arbejder med at gøre viden og gode erfaringer med at løfte børn og unges trivsel brugbare i praksis.

Målgruppen for hybridseminaret var lokale grupper af arbejdsfællesskaber i kommunerne, der arbejder med skoletrivsel og med at forebygge børn og unges mentale helbredsproblemer.

I hybridseminarerne indgik både virtuelle oplæg af forskere fra Vidensrådets arbejdsgrupper og fysiske workshops ude i kommunerne, samt et læringskit udviklet til formålet på baggrund af temarapporterne. Der blev afholdt fem seminarer i løbet af efteråret med 294 deltagere fra 32 kommuner, og overordnet har evalueringerne af seminar-formen været meget positive.

Femten procent af børn og unge bliver diagnosticeret med en psykisk sygdom, inden de fylder 18 år, og antallet af nye tilfælde er steget for alle sygdomsgrupper, mest opsigtsvækkende for ADHD og autisme, hvor der var 10-15 gange flere nye tilfælde i 2016 sammenlignet med 1996.

Tema

Unge alkoholkultur

Vidensrådet udgav i 2019 en rapport om unges alkoholkultur, som konkluderer, at mange danske unge har en usund alkoholkultur, hvor de begynder at drikke alkohol tidligere end unge i de fleste andre europæiske lande; de drikker i langt større mængder og med det formål at blive fulde. Det er en kultur, der for alvor tager fart, når de unge skifter fra grundskolen til en ungdomsuddannelse, og det er en kultur, der har mange negative konsekvenser for de unge.

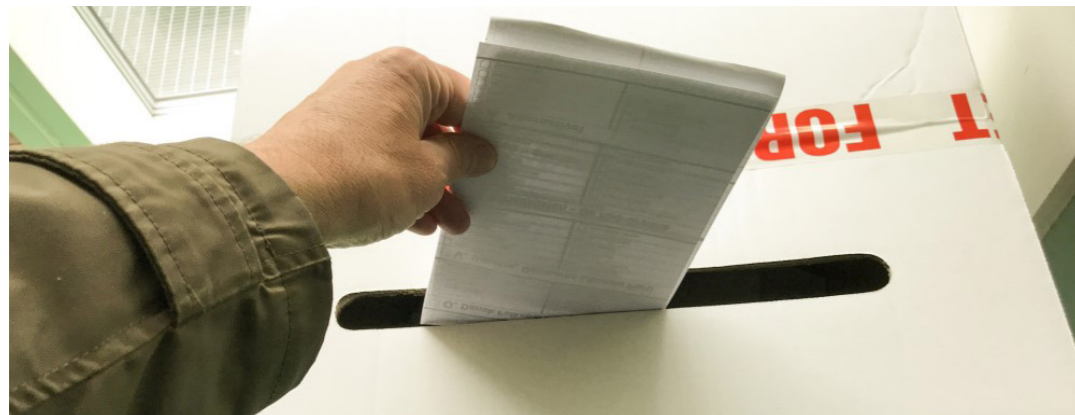
Rapporten konkluderer, at de mest effektive redskaber til at nedbringe de unges alkoholforbrug og dermed ændre alkoholkulturen, er at hæve salgsaldersgrænsen for al alkohol til 18 år og sikre, at den bliver håndhævet, samt at hæve priserne på alkohol.

Rapporten er stadig aktuel og bliver fortsat brugt i rigtig mange sammenhænge. Forperson i Vidensrådet, Morten Grønbæk, holdt oplæg om rapportens konklusioner på daværende sundhedsminister Magnus Heunickes stormøde om alkoholforebyggelse i februar, ligesom han har præsenteret dem på møder med flere andre partier på Christiansborg i løbet af året.

Morten Grønbæk medvirkede i april i Berlingskes artikelformat "Pro et con" med Alma Tynell, forkvinde for Danske Gymnasieelever, om en 18-års salgsaldersgrænse. Derudover havde han i april et debatindlæg i Altinget: "Højere aldersgrænse på alkohol fjerner ikke forældrenes ansvar" og igen i Altinget i maj: "Unge druk trækker et spor af ulykker efter sig – ny aldersgrænse er en politisk hastesag".

Vidensråd for Forebyggelse er med i alliancen Drukfri Ungdom, som arbejder på at få hævet aldersgrænsen for salg af al alkohol til 18 år. Med i alliancen er en lang række organisationer, som arbejder med vidt forskellige områder, men har et fælles mål omkring salgsaldersgrænsen for alkohol.

Folketingsvalg

Den 1. november 2022 blev der afholdt Folketingsvalg, og det er naturligvis en begivenhed af stor betydning for Vidensråd for Forebyggelse. Valgkampen op til valget viste os, at sundhed til stadighed er et vigtigt tema, både for vælgerne og for kandidaterne fra alle sider af det politiske spektrum, og det er et godt grundlag for vores arbejde også i den kommende valgperiode.

Med valget er der kommet nye politikere, udvalgsmedlemmer, ordførere og ministre, nogle steder nye embedsmænd og ikke mindst nye politiske løfter, der skal indfries. Vores helt store opgave består nu i at sætte Vidensrådets anbefalinger på dagsordenen og fortsætte med at kommunikere vigtigheden af sundhedsfremme og forebyggelse i lovgivningsarbejdet. Det gjorde vi blandt andet allerede under valgkampen ved, at rådsmedlemmerne i samlet flok fik bragt en kronik i Altinget: "[Sygdomsforebyggelse mindsker både social ulighed og presset på sundhedsvæsenet](#)".

Regeringsgrundlaget for den nuværende regering giver nogle pejlemærker at arbejde efter. Der ligger løfter om en 10-års plan for psykiatrien, en forebyggelsesplan rettet mod børn og unge og planer om at nedsætte en kommission for det gode børne- og ungdomsliv, ligesom overvægt er et prioriteret område.

Vidensrådet er på forskellig vis løbende i kontakt med både sundhedsordførerne og sundhedsministeren om sundhedsfremme og forebyggelse, og det er håbet, at vi på den måde kan fortsætte med at bidrage til, at beslutninger på området bliver truffet på et evidensbaseret grundlag.

Strategi 2023-2026

Udgangen af 2022 markerede afslutningen på én fireårig strategiperiode og begyndelsen på en ny. Udviklingen af en ny strategi har været en fast del af dagsordenen på rådsmøderne og arbejdet i sekretariatet i det forgangne år, og Vidensrådet har nu sat rammerne for de kommende fire år, hvor vi vil have et særligt fokus på social ulighed i sundhed og strukturel forebyggelse.

Målgrupper

Vidensrådets slutmålgruppe er altid borgerne, hvis fysiske og psykiske sundhed er målet. Men vi kommunikerer til politiske beslutningstagere, ledere og fagprofessionelle i stat, regioner og kommuner og vidensmæglere som fx Sund By-netværket eller KL's Center for Forebyggelse i Praksis for at påvirke dem til at træffe beslutninger, der øger borgernes sundhed. Desuden er forskere og fonde også en væsentlig målgruppe for Vidensrådets formidling.

Temaer

De temaer og fokusområder, som Vidensrådet indtil videre har besluttet at arbejde med i de kommende fire år, er:

- Vægtstigmatisering
- Ældres sundhed
- Strukturel forebyggelse
- Social ulighed i sundhed

Nyt kort format

Vidensrådets kerneprodukt er temarapporterne. Den indsamlede viden og konklusionerne fra temarapporterne ligger til grund for alle de øvrige formidlingsaktiviteter som konferencer, webinarer, debataktiviteter i medierne, korte foldere, explainerfilm etc.

Vi har i 2022 arbejdet på at udvikle et koncept for et nyt og kortere rapportformat, der kan bygge på fx en international udgivelse, som Vidensrådet således sætter i en dansk kontekst.

Der er i første omgang igangsat to rapporter i kortere format: En om luftforurening, som rådsmedlem Zorana Andersen er ansvarlig for. Den ventes at udkomme i efteråret 2023. Der også igangsat et arbejde med en kort rapport om sundhedsmæssige konsekvenser af stressbelastninger i barndommen, som forperson Naja Hulvej Rod er ansvarlig for. Den ventes at udkomme i 2024.

Løbende formidling af eksisterende viden

Udover de udvalgte nye temaer, har Vidensrådet en sideløbende indsats, hvor tidligere temaer tages op ad hoc, fx når der er brug for at bidrage med forskningsbaseret viden i en aktuel mediedebat, når der opstår fornyet politisk eller faglig interesse for emnet, eller hvis der kommer ny væsentlig viden på et område.

Vidensrådet vil fx fortsætte med at formidle viden om alkohol- og nikotinbrug blandt børn og unge og om børn og unges mentale sundhed, ligesom vi vil formidle behovet for at prioritere sundhedsfremme og forebyggelse i forbindelse med indledningen på en ny regeringsperiode.

“Baggrunden for at udvikle et kortere rapportformat er, at vi i Vidensrådet af og til har behov for at kunne reagere lidt hurtigere, når der kommer ny viden på et område, som har stor bevågenhed, og hvor der er fx international forskning, som vi kan sætte ind i en dansk kontekst.”

Naja Hulvej Rod
Næstforperson

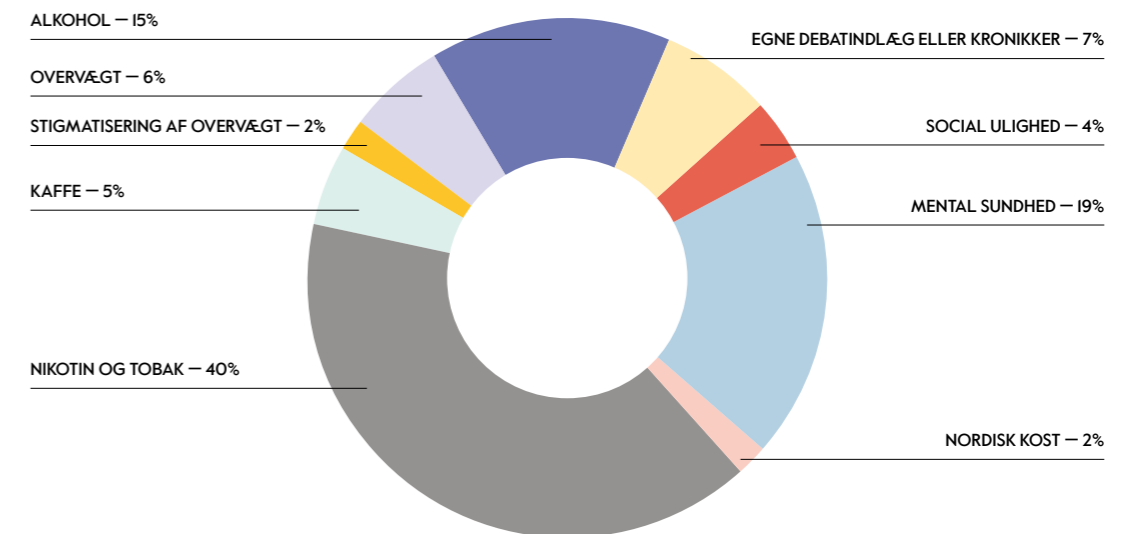
Kommunikation

Vidensråd for Forebyggelse i medierne

En væsentlig del af Vidensrådets formidling går gennem medierne. Dette for at medvirke til at handleanvisningerne i Vidensrådets temarapporter bliver implementeret, for at bidrage til at sætte en dagsorden og for at deltage i debatten og mobilisere flest mulige interessenter og ambassadører for handleanvisningerne. Desuden er det vigtigt for os, at Vidensrådets forpersoner og rådsmedlemmer, og medlemmer af arbejdsgrupperne, bruges som kilder i medierne, fordi det også medvirker til, at debatten om et givent emne hviler på et evidensbaseret grundlag. Det gælder både de brede medier og fagmedierne.

De emner, som Vidensrådet omtales i forbindelse med, følger i høj grad de aktuelle temarapporter. Rapporternes temaer er ofte langtidsholdbare, og kommunikationen strækker sig gerne over en væsentligt længere periode end lige omkring lanceringen af en temarapport.

Nedenfor ses fordelingen af de temaer, som Vidensrådet er omtalt i forbindelse med 2022.

Debatskabelse

Vidensrådet har et ønske om at skabe debat og medvirke til at sætte dagsordenen på sundhedsfremme- og forebyggelsesområdet. Det gør vi blandt andet ved at skrive debatindlæg og kronikker til landsdækkende medier om de emner, vi aktuelt mener, er mest presserende at få sat på den politiske dagsorden.

I 2022 var det hovedsagligt alkohol, mental sundhed, overvægt og nikotin vi skrev om:

Alkohol

Forebyggelsesformand: Højere aldersgrænse på alkohol fjerner ikke forældrenes ansvar

En øgt aldersgrænse for alkohol er et vigtigt element i at bringe unges alkoholforbrug ned. Det fjerner ikke forældrenes ansvar over for de unge, men forstærker det tværtimod, skriver Morten Grønbaek.

Morten Grønbaek: Unges druk trækker et spor af ulykker efter sig – ny aldersgrænse er en politisk hastesag

Unges alkoholforbrug fører til konflikter og hospitaleture. Forskningen viser tydeligt, at det er mere effektivt at have aldersgrænser for salg end at sænke procentgrænser, hvis man vil nedbringe forbruget, skriver direktør i Statens Institut for Folkesundhed.

Unge skal have frihed til at slippe for drukkulturen

Salg af alkohol til unge under 18 har holdes, skriver regeringen. God ide, lyder det fra Morten Grønbaek, formand for Vidensråd for Forebyggelse og direktør i Statens Institut for Folkesundhed. Dølg så, mener Alma Tjørnel, formand for Danske Cyklisters sikkerhedsudvalg.

Vægtstigmatisering

SYNSPUNKT

Stigmatisering lægger pres på mennesker med overvægt

Stigmatisering er en væsentlig problematik, som rammer mange mennesker med overvægt, for mange af dem faktisk et større problem end overvægten i sig selv. Og det er et problem, som det er helt afgørende at gøre noget ved, hvis det skal kunne ændres.

Det er vigtigt, at vi sætter målbare mål for at komme denne stigmatisering til livs. For stigmatisering kan lede til både psykiske og fysiske problemer, og det er derfor vigtigt, at vi sætter målbare mål for at komme denne stigmatisering til livs.

Nikotin

At være afhængig af nikotin er alt andet end et frit valg

Unge lækkes til at ryge – og vi skal gøre alt for at forhindre, at de går i gang. For det bliver dyrt – på alle måder.

FOREBYGGELSE

Eksperter: Røgfrie nikotinprodukter er bestemt ikke harmløse for den unge hjerne

En stadig stigende andel af børn og unge bruger røgfrie nikotinprodukter, selv om de har aldrig taget så meget som et præs af en cigaret. Det giver anledning til bekymring, nikotinbrug kan nemlig have en række skadelige effekter på deres helbred, skriver flere eksperter.

Mental sundhed

Der er brug for en national handleplan for børn og unges mentale helbred

Indsatsen til børn og unge med mentale helbredsproblemer og psykisk sygdom er alt for sporadisk, usammenhængende og usystematisk, og det koster både børnene og deres familier unødigt lidelse.

NOØBBREMSE

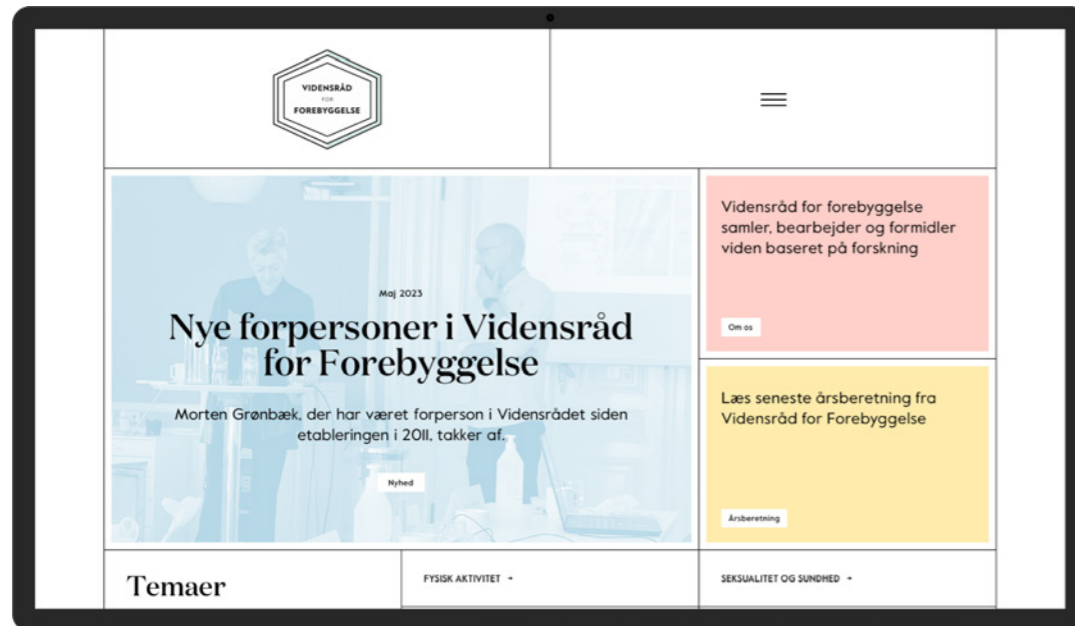
Social ulighed

Vidensråd for Forebyggelse: Sygdomsforebyggelse mindsker både social ulighed og presset på sundhedsvæsenet

En del af løsningen på sundhedsvæsenets udfordringer er forebyggelse af folkesygdomme. Det vil også mindke den store sociale ulighed i sundhed, skriver rådgiverne i Vidensråd for Forebyggelse.

Hjemmeside

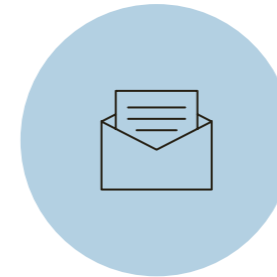
Vidensrådet fik i 2022 en ny hjemmeside. Hovedformålet med det nye design er at lette det samlede udtryk og samle rapporterne og heraf afledte kommunikationsaktiviteter mere tematisk, så brugeren lettere kan få et overblik over viden og debat inden for et givent tema.

Vidensrådets hjemmeside, vidensraad.dk, er stedet, hvor brugerne får overblikket over temarapporter, rådsmedlemmer, årsberetninger, nyheder og kontaktinformation. Nogle interesserede henvender sig direkte til sekretariatet og ønsker at få tilsendt rapporterne, men de fleste henter dem elektronisk på hjemmesiden

Top 5 over, hvad hjemmesidens brugere kom efter i 2022:

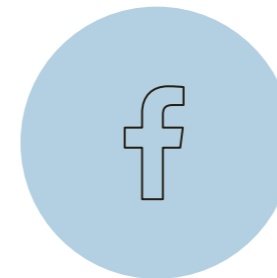
1. Mental sundhed og sygdom hos børn og unge i alderen 10-24-år
2. Nikotinbrug blandt børn og unge. Konsekvenser og forebyggelse
3. Mental sundhed og psykisk sygdom hos 0-9-årige børn
4. Unges alkoholkultur – et bidrag til debatten
5. Søvn og Sundhed

Vidensrådet på sociale medier

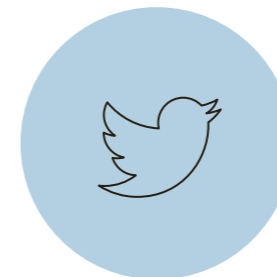

Vidensråd for Forebyggelse sender et nyhedsbrev ud cirka 4 gange om året til omkring 1.200 abonnenter.

[Tilmeld dig nyhedsbrevet her](#)

Cirka 2.500 følgere på Facebook

Cirka 1.350 følgere på Twitter

Cirka 4.400 følgere på LinkedIn

Økonomi

600.000	Lægeforeningen fast driftstilskud
550.000	Lægeforeningen ekstraordinært tilskud
500.000	Trygfonden aktivitetstilskud
500.000	Novo Nordisk Fonden aktivitetstilskud
	Rockwoolfonden grundbevilling på 2 millioner kroner for 2019-2022 indgår i regnskab for 2019
	Lundbeckfonden grundbevilling på 2 millioner kroner for 2019-2022 indgår i regnskab for 2019
850.000	Trygfonden bevilling til temaet strukturel forebyggelse
90.000	Lundbeckfonden bevilling til temaet nikotin
1.804.000	Novo Nordisk Fonden bevilling til temaet vægtstigmatisering
100.000	Sundhedsstyrelsen tilskud til notat om sundhedskonsekvenser af nikotinbrug blandt børn og unge
496.574	Sundhedsstyrelsens sundhedsfremmepulje 2021 til kommunale seminarer om børn og unges mentale sundhed
2.207.495	Overført fra tidligere år

Koordinationsforum

Siden 2015 har Vidensråd for Forebyggelse haft et forum for større bevillingsgivere. I Koordinationsforum sidder bevillingsgiverne, Vidensrådets forpersoner og sekretariatschef.

Medlemmerne af koordinationsforum mødes fast to gange om året, hvor der orienteres om aktuelle og planlagte aktiviteter og finansieringen heraf.

KO-forum:

TrygFonden

ново nordisk **fonden**

Nye forpersoner

Indtil udgangen af 2022 var Morten Grønbæk forperson i Vidensråd for Forebyggelse, men ved det nye års begyndelse takkede han af efter 12 år på posten.

Morten Grønbæk var i 2011 med til, sammen med tidligere næstforperson Bente Klarlund Pedersen, at etablere Vidensråd for Forebyggelse i samarbejde med TrygFonden og Lægeforeningen, og han har i årene siden da gjort en stor og mærkbar indsats for at udbrede kendskabet til Vidensrådet og dets budskaber, både i medierne, blandt politikere og beslutningstagere og i forskningsverdenen.

Ved sin afsked lod han forstå, at han også mener, hvervet i Vidensrådet har givet ham noget igen:

- Det har været utrolig spændende for mig at stå i spidsen for Vidensrådet i de seneste næsten 12 år og derigennem kunne bidrage til at udbrede viden om forskning og evidens på sundhedsfremme- og forebyggelsesområdet. Det var meget visionært af henholdsvis TrygFonden og Lægeforeningen at sætte så store midler, respektivt lokaler og ressourcer af til at huse Vidensrådet, dengang vi startede. At der yderligere er et fantastisk sekretariat til at bakke Vidensrådet op, har ligeledes haft en kæmpe betydning, sagde han og tilføjede:

- Og på det personlige plan har det været stærkt inspirerende at samarbejde med rådsmedlemmerne. De er alle stærke forskningsprofiler på deres respektive felter, og den energi, der er i at diskutere folkesundhed med den forsamling, er formidabel.

Næstforperson Naja Hulvej Rod overtager posten som forperson efter Morten Grønbæk, og på posten som næstforperson træder rådsmedlem Janne Tolstrup ind.

Rådsmedlemmer ved udgangen af 2022

Vidensrådets medlemmer er 15 professorer, som alle har ekspertviden inden for forebyggelse og sundhedsfremme. Tilsammen har de en bred og tværfaglig viden om folkesundhed.

Morten Grønbæk, forperson

Læge, ph.d., dr.med. Direktør for Statens Institut for Folkesundhed og forskningschef ved Center for Interventionsforskning, Syddansk Universitet.

Primære forskningsområder:

Positive og negative helbredseffekter af alkohol, forbedring af folkesundhed m. fokus på rygning og social ulighed i sundhed.

Naja Hulvej Rod, næstforperson

Professor i epidemiologi ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:

Social ulighed i sundhed, tidlige sociale belastninger, langvarig stress, søvn, digitale medier, kompleksitet, epidemiologiske metoder.

Anders Grøntved

Professor i fysisk aktivitet epidemiologi ved Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.

Primære forskningsområder:

Fysisk aktivitet, sygdomsforebyggelse og sundhedsfremme. Digital sundhed.

Bente Klarlund Pedersen

Speciallæge i intern medicin og infektionsmedicin, professor ved Københavns Universitet og leder af TrygFondens Center for Aktiv Sundhed, Rigshospitalet.

Primære forskningsområder:

Inflammation og Metabolisme, fysisk aktivitet som behandling.

Dorte Gyrd-Hansen

Økonom, professor ved Institut for Sundhedstjenesteforskning, Syddansk Universitet og leder af Danish Centre for Health Economics, Syddansk Universitet.

Primære forskningsområder:

Sundhedsrelateret adfærdsøkonomi, årsager til ulige adgang til sundhedsydelser, sundhedsprofessionelles adfærd, måling af patient- og borgerpræferencer, økonomisk evaluering og prioritering, effektevaluering.

Henriette Svarre Nielsen

Speciallæge i gynækologi og obstetrik, professor ved institut for klinisk medicin, Københavns Universitet og overlæge på gynækologisk obstetrisk afdeling og leder af enhed for gentagne graviditetstab Hvidovre Hospital.

Primære forskningsområder:

Kvinde- og reproduktionssygdomme med fokus på forståelse af sygdomsmekanismer ved for eksempel graviditetstab, infertilitet og endometriose herunder genetik, immunologi, endokrinologi og mikrobiomet.

Inge Tetens

Professor i ernæring og aldring ved Institut for Idræt og Ernæring (NEXS), Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:

Betydning af kost og næringsstoffer for sund aldring samt interventionsstudier til bæredygtige ernæringsrelaterede løsninger på sundhedsmæssige udfordringer.

Janne Tolstrup

Professor i epidemiologi og interventioner ved Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Primære forskningsområder:

Levekårs betydning for helbred og udvikling af sygdom, herunder specielt alkohol (forbrug, skader, policy, afhængighed, genetik).

Jens Meldgaard Bruun

Professor og overlæge på Steno Diabetes Center Aarhus, Aarhus Universitetshospital og Institut for Klinisk Medicin, Aarhus Universitet. Lægefaglig leder, Nationalt Center for Overvægt.

Primære forskningsområder:

Svær overvægt, diabetes, ernæring, inflammation og fedtævsmetabolisme.

Jørgen Vestbo

Professor i lungemedicin ved Division of Infection, Immunity and Respiratory Medicine, University of Manchester og overlæge ved North West Lung Centre, Manchester University NHS Foundation Trust, Manchester, UK.

Primære forskningsområder:

Kliniske og epidemiologiske aspekter af KOL og astma.

Kjeld Hermansen

Speciallæge i intern medicin og medicinsk endokrinologi. Adjungeret professor, Klinisk Institut, Aarhus Universitet.

Primære forskningsområder:

Ernæring, prædiabetes, metabolisk syndrom, lipidstofskiftet og type 2-diabetes.

Kristian Overgaard

Professor i idrætsbiologi og sundhed - Idræt, Aarhus Universitet.

Primære forskningsområder:
Træning & sundhed, muskelfysiologi.

Merete Nordentoft

Speciallæge i psykiatri, professor, Psykiatrisk Center København, Institut for Klinisk Medicin, det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:
Muligheder for forebyggelse og behandling af psykisk lidelse. Epidemiologiske undersøgelser af risikofaktorer og forløb, overdødelighed, herunder selvmordsrisiko. Undersøgelse af effekten af psykosociale og psykoterapeutiske interventioner for forskellige psykiske lidelser.

Tine Brink Henriksen

Professor, speciallæge i pædiatri og fagområdeekspert i neonatologi. Leder af Perinatal Epidemiologisk Forskningsenhed, Klinisk Institut, Aarhus Universitet.

Primære forskningsområder:
Perinatal epidemiologi, klinisk forskning indenfor graviditet, fødsel og nyfødtes sygdomme samt for tidlig fødsel, og (meget) tidlige eksponeringers betydning for barnets senere sygdomme og helbred.

Zorana Jovanovic Andersen

Professor i miljøepidemiologi ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Københavns Universitet.

Primære forskningsområder:
Sundhedseffekter af luftforurening. Samspillet mellem luftforurening og fysisk aktivitet. Sundhedseffekter af trafikstøj og vindmøllestøj. Sundhedseffekter af natarbejde.

Niels Sandø

Enhedschef i Sundhedsstyrelsens enhed "Forebyggelse og ulighed". Niels Sandø har en observatørpost i Vidensråd for Forebyggelse.

Sekretariatet

Vidensrådet betjenes af et sekretariat, der har huse i Lægeforeningen på Kristianiagade 12 i København. Sekretariatet består af:

Katrine Finke

Sekretariatschef

Kirstine Struntze Krogholm

Chefkonsulent

Diana Reerman

Specialkonsulent

Susanne Vigsø Grøn

Kommunikationsansvarlig

Emilie Jensen

Studentemedhjælper

Vidensrådets temarapporter

